Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»
доктору юридичних наук,
професору Кунєву Юрію Дем'яновичу

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата юридичних наук, доцента
МАКЕЄВОЇ Олени Миколаївни
на дисертаційне дослідження КАЛЕТНІКА Василя Васильовича на тему «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження присвячене теоретико-правовому та прикладному аналізу адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління. Обрана тема є актуальною з огляду на те, що новітні виклики глобального безпекового середовища та застосування технологій гібридної агресії потребують удосконалення захисту національного інформаційного простору. Збільшення кібератак і спроб зовнішньої дестабілізації публічного врядування шляхом маніпуляцій та дискредитації рішень влади актуалізують проблему пошуку ефективних правових засобів захисту національного інформаційного простору. Дослідження зазначених процесів є надзвичайно своєчасним в умовах повномасштабної війни, де інформаційно-психологічні операції рф мають на меті руйнування суспільної злагоди, а отже – запобігання таким загрозам правовими засобами є пріоритетом для держави. Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена трансформаціями у безпековому середовищі України та світу, де інформаційний простір перетворився на один із головних секторів протиборства. В умовах повномасштабної агресії російської федерації проти України, яка супроводжується безпрецедентними за масштабами кібератаками, деструктивними інформаційно-психологічними операціями (ІПСО), масованим поширенням дезінформації та спробами дестабілізації державних інститутів, питання захисту національного

інформаційного простору є вельми актуальними для української держави. Ефективне реагування на ці виклики неможливе без наявності чіткого, гнучкого та дієвого адміністративно-правового механізму. Саме адміністративне право визначає правовий статус, повноваження та порядок взаємодії суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки — від Ради національної безпеки і оборони України, СБУ, Міністерства цифрової трансформації до кіберполіції та інститутів громадянського суспільства. Актуальність роботи посилюється тим, що традиційні підходи до адміністративно-правового регулювання, що базувалися на статичних методах контролю, сьогодні демонструють свою обмеженість. Виникає нагальна наукова та практична потреба у переосмисленні сутності, структури та функцій адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки, що базується на моніторингу, стійкості та оперативному реагуванні. Усе це свідчить про те, що обрана автором тема дисертаційного дослідження є надзвичайно своєчасною, теоретично важливою та практично значущою для зміцнення національної безпеки України, що й визначає високий ступінь актуальності рецензованої роботи.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Наукові положення, висновки, рекомендації і практичні пропозиції, сформульовані дисертантом, є аргументованими та переконливими. Автор дисертаційного дослідження продемонстрував високий теоретичний рівень узагальнення та викладу матеріалу, вміння застосовувати загальнофілософські, загальнонаукові, спеціально-юридичні та міждисциплінарні методи пізнання, використання яких зумовлене метою та завданнями дисертаційної роботи. Використання широкого спектру методів наукового пізнання позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості одержаних теоретичних та практичних результатів. Автором було доведено вміння надавати критичну оцінку науковим джерелам та формувати самостійні висновки та аргументувати їх. Текст дисертаційної роботи засвідчує високий рівень підготовки дисертанта, володіння технікою

наукового-аналітичного пізнання та підтверджує наявність відповідних знань та уявлень про специфіку дослідження проблематики адміністративно-правових засад забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління.

Належний рівень наукової обґрунтованості результатів дослідження підтверджується чітко визначеними об'єктом і предметом дослідження, коректно сформульованими метою та завданнями, а також логічною побудовою роботи.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних наукових досліджень у вітчизняній адміністративно-правовій науці, в якому системно досліджено адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки держави в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління. У результаті дослідження автором сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій і висновків. Дисертантом уперше було запропоновано п'ятикомпонентну структуру адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки держави, яка, на відміну від традиційних трикомпонентних моделей, включає нормативно-правовий, інституційно-координаційний, інформаційно-аналітичний, процедурно-контрольний та комунікаційно-превентивний блоки як взаємопов'язані процедурні фільтри ідентифікації загроз; було розроблено алгоритм ідентифікації прихованої афілійованості, що базується на методі ризик-скорингу та розрахунку інтегрального показника ризику (IR). Це дозволило перевести оцінку загроз із суб'єктивної площини в об'єктивну матричну модель.

Позитивним у роботі можна відзначити те, що дисертантом було удосконалено: методологічні підходи до розуміння інформаційної безпеки через виокремлення комплексного (комбінованого) підходу, що інтегрує правові, технічні та соціальнопсихологічні виміри; порівняльно-правовий аналіз іноземних моделей протидії зовнішньому впливу, на основі чого

обґрунтовано гібридну модель для України, яка синтезує досвід Французької Республіки (у частині цифрового моніторингу), Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії (щодо рівнів реєстрації), а також Канади, Литви та Фінляндії (у частині інституційної стійкості та прозорості); теоретично обґрунтовано роль судового контролю як ключового елемента адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки, що забезпечує трансформацію заходів реагування з каральних у превентивні та гарантує їх легітимність.

У ході наукового дослідження дістали подальшого розвитку: концепція архітектоніки системи публічного управління як дуалістичної структури, що поєднує вертикальне ієрархічне ядро та горизонтальний мережевий контур; класифікація суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління, які диференційовані за п'ятьма функціональними підсистемами (стратегічно-координаційна, оперативно-виконавча, контрольно-аналітична, гуманітарно-комунікаційна та громадсько-експертна).

Структура дисертації є послідовною та внутрішньо узгодженою, оскільки повністю відповідає поставленим дослідницьким завданням і забезпечує комплексне розкриття проблематики адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки України. Результати дослідження, висновки та пропозиції органічно випливають зі змісту проведеного аналізу та узгоджуються з визначеною автором метою роботи.

Дисертаційне дослідження Калетника В.В. складається з вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми, її зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт і предмет, методи дослідження, нормативну та емпіричну базу, наукову новизну, практичне значення та апробацію результатів і публікації.

У першому розділі дисертантом досліджено теоретико-правові засади формування адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки держави. Автором розкрито інформаційну безпеку держави як предмет адміністративно правового регулювання, проаналізовано сутність та структуру адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки держави, з'ясовано сутність зовнішнього впливу на публічне управління як загрози інформаційній безпеці держави.

Другий розділ присвячено практичним аспектам адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки України. Позитивним є те, що дисертантом з'ясовано стан сучасного нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління, розкрито систему суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки України та проаналізовано міжнародний досвід з протидії зовнішньому впливу та можливі шляхи його запозичення в Україні.

У третьому розділі проаналізовано напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне управління. Цей розділ є важливим, оскільки автор досліджує особливості адміністративно-правової ідентифікації афілійованості та ризиків зовнішнього впливу на публічне управління, а також надає пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки України.

Загальні висновки відповідають поставленим завданням і логічно підсумовують результати дослідження. Робота має достатній рівень системності, її розділи пов'язані між собою, а перехід від теоретичного аналізу до прикладної моделі та українського контексту є послідовним. Загальний обсяг дисертації становить 232 сторінки, у тому числі основного тексту – 147 сторінок. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечила ґрунтовна

теоретична, нормативна та емпірична база дисертації. Джерельну базу роботи можна вважати цілком репрезентативною, оскільки дисертант при проведенні дослідження використав значну кількість наукових та інших джерел, їх список охоплює 200 найменувань.

Результати дослідження автором викладено у 15 публікаціях, серед яких 10 наукових праць: 1 – розділ у колективній монографії; 9 – наукові статті, з них 4 – у фахових виданнях України з юридичних наук та 5 – у інших наукових виданнях (4 – у наукових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні). Додатково результати дисертації відображено у 5 публікаціях (тези доповідей на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях), що підтверджують апробацію результатів дослідження. Таким чином, апробація результатів підтвердила наукову й практичну значущість положень дисертації та їхню придатність для подальшого використання у нормотворчій та правозастосовній діяльності.

Дотримання академічної доброчесності. Дослідження характеризується належним рівнем академічної доброчесності. Усі використані автором наукові концепції, положення законодавства, результати досліджень інших учених, міжнародно-правові акти та судові рішення отримали належне відображення у тексті дисертації. Під час вивчення тексту дисертаційного дослідження та наукових праць Калетніка Василя Васильовича фактів порушення принципів академічної доброчесності не було встановлено, саме тому можна зробити висновок, що дисертація на тему «Адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки України» є оригінальним науковим дослідженням.

Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає у застосуванні розробленого адміністративно-правового механізму для зміцнення інформаційної безпеки та захисту процесів публічного управління від зовнішнього впливу. Розроблені процедури та правові механізми спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки України в аспекті протидії зовнішньому впливу на публічне

управління у діяльності: Головного оперативного управління Генерального штабу Збройних Сил України під час розробки у 2025 році проєкту Доктрини «Інформаційні операції» (акт про впровадження № 304/9 від 01.01.2026); кафедри військового права Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого при викладанні навчальної дисципліни «Правові основи інформаційної безпеки у воєнній сфері» (довідка про впровадження від 23.02.2026).

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому, водночас слід зазначити, що окремі його положення носять дискусійний характер та потребують додаткового наукового осмислення і подальшого розвитку.

1. Позитивно оцінюючи прагнення дисертанта надати комплексне авторське визначення поняття «інформаційна безпека держави» через перелік її ключових проявів, варто висловити зауваження щодо даної дефініції. надмірного розширення меж цього дефінітивного конструкту та зміщення його акцентів з адміністративно-правової площини у загальносоціологічну. Включення автором до структури поняття таких категорій, як «збереження національної інформаційної ідентичності» та «створення умов для сталого розвитку інформаційного суспільства», суттєво розмиває суто юридичні межі дефініції. Дещо суперечливою є теза про те, що інформаційна безпека держави є «нормативно закріпленим станом». Для науки адміністративного права більш коректним та динамічним є розуміння безпеки не просто як статичного стану, закріпленого в законах, а як безперервного процесу та результату діяльності уповноважених суб'єктів з виявлення, превенції та нейтралізації загроз. Адже нормативне закріплення стану ще не гарантує його реального існування на практиці. Робота виграла б, якби авторське визначення було більш лаконічним та фокусувалося саме на механізмах адміністративно-правового захисту та протидії зовнішнім викликам.

2. Позитивно оцінюючи дослідження здобувача щодо деталізації внутрішньої структури адміністративно-правового механізму забезпечення

інформаційної безпеки шляхом виокремлення п'яти його взаємопов'язаних блоків (компонентів), варто висловити зауваження щодо перевантаження цієї структури неюридичними елементами та порушення логіки класифікації. Включення до процедурно-контрольного блоку одночасно і «принципів, методів», і «інструментів примусу» є методологічно суперечливим. У доктрині адміністративного права «принципи» є фундаментом усього правового механізму (а не окремого процедурного блоку), а «примус» і «контроль» традиційно розглядаються як самостійні адміністративно-правові інститути або стадії, що мають власну процесуальну природу. Вважаємо за необхідне додаткового обґрунтування внутрішньої структури адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки.

3. Визнаючи слушність положення автора про поєднання вертикального та горизонтального вимірів у структурі публічного управління, варто висловити зауваження щодо недостатньої характеристики саме адміністративно-правової сутності запропонованого підходу в контексті інформаційної безпеки. Наголошуючи на важливості «горизонтального (мережевого, комунікативного) виміру» для легітимації рішень, дисертант не зазначає, як саме цей вимір юридично інтегрується в чітку ієрархічну систему забезпечення інформаційної безпеки. Мережеві структури та комунікативні горизонтальні зв'язки за своєю природою є гнучкими та децентралізованими, тоді як сфера національної й інформаційної безпеки вимагає жорсткої координації, субординації, імперативності та юридичної відповідальності. У висновку залишається незрозумілим, як у межах адміністративно-правового механізму пропонується вирішити цей внутрішній конфлікт між владним вертикальним примусом держави та мережевою горизонтальною взаємодією з громадянським суспільством, особливо в умовах правового режиму воєнного стану.

4. Позитивно оцінюючи прагнення автора закласти демократичні запобіжники у розроблений механізм через його «судоцентричний характер» та орієнтацію на практику ЄСПЛ, варто висловити зауваження щодо

інституційної та процесуальної неузгодженості запропонованої моделі з чинною системою судоустрою та виконавчої влади України. Теза про те, що заходи превентивного типу застосовуються «виключно за рішенням суду», вступає у суперечність із суттю оперативного реагування у сфері інформаційної безпеки. Зовнішній вплив, ворожі кібератаки чи масштабні дезінформаційні кампанії вимагають від держави миттєвих (екстрених) адміністративних дій (наприклад, негайного блокування джерела загрози). Судовий процес за своєю природою є тривалим у часі. Пропонуємо додатково пояснити як судоцентрична модель забезпечить швидкість реагування на критичні загрози в реальному часі та чи передбачено механізм невідкладних тимчасових адміністративних заходів до винесення судового рішення.

5. Обґрунтовуючи доцільність створення «Центру протидії зовнішньому впливу» як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, автор зазначає, що цей орган «не наділений репресивними повноваженнями», а здійснює лише «адміністративно-аналітичну діяльність». Проте, згідно з Конституцією України та Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», такі органи створюються для реалізації державної політики, надання послуг чи контролю, а не суто для аналітики. Більш того, якщо цей Центр позбавлений владних (репресивних) повноважень, виникає процесуальна проблема: на якій правовій підставі та в межах якого процесуального статусу цей суто аналітичний Центр буде звертатися до суду з позовами про обмеження прав суб'єктів? Пропонуємо додатково обґрунтувати та чітко визначити процесуальну роль цього Центру в судовому розгляді (як позивача, експерта чи третьої особи), оскільки запропонована інновація ризикує залишитися суто декларативною правовою конструкцією.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження та його відповідність встановленим вимогам.

Узагальнюючи викладене, слід констатувати, що дисертаційна робота Калетніка Василя Васильовича на тему «Адміністративно-правовий механізм

забезпечення інформаційної безпеки України», за своїм змістом, одержаними науковими результатами, актуальністю, новизною та іншими ознаками є цілісним, завершеним і самостійно виконаним науковим дослідженням. Представлена робота з урахуванням змісту, ступеня наукової новизни, обґрунтованості висновків, рівня апробації результатів та їх оприлюднення у фахових публікаціях, дисертаційна робота відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами й доповненнями від 03.05. 2024 № 507), наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 (зі змінами й доповненнями від 31.05.2019 № 759), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами й доповненнями від 03.05.2024 № 507), а її автор дисертації Василь Васильович Калетнік за результатами публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:
завідувач кафедри теорії держави і права,
конституційного та адміністративного права
Факультету права та міжнародних відносин
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»,
кандидат юридичних наук, доцент **Олена МАКЕЄВА**